

Macrofaunanieuwsmail 103, 2 april 2012

Beste lezers,

Het is tijd om naar buiten te gaan. "Een nieuwe lente, een nieuw geluid:" (Herman Gorter)

Als je wat ziet, hoort of leest,
stuur je berichten naar

macrofauna@rws.nl

Eerder verschenen nummers staan op:

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/overlegkaders/macrofaunanieuwsmail/>

Is uw email adres gewijzigd.....geef het ook even door aan macrofauna@rws.nl

Myra Swarte

In dit nummer:

Aankondiging Odonata cursus, 4 en 5 oktober 2012.....	2
Opgaveformulier determinatiecursus Odonata larven 4 en 5 oktober 2012.....	3
Fotogids Libellenlarvenhuidjes	4
Waarnemingen van zeldzame soorten watermijten gevraagd.....	5
De Nederlandse Rivierkreeften (Astacoidea & Parastacoidea)	6
Stel je voor	7
The Mayflies of Europe	7

Aankondiging Odonata cursus, 4 en 5 oktober 2012

Beste mensen,

Ik ben blij dat ik de Macroinvertebraten cursus voor 4 en 5 oktober 2012 kan aankondigen. Deze keer worden de larven van de Odonata behandeld.

De cursusleiders zijn **Prof. Dr. Andreas Martens** en **Dr. Mathias Lohr**. Zij hebben zeer veel ervaring met het geven van determinatiecursussen van Odonata larven.

Daarnaast zijn **Christophe Brochard** en **Ewoud van der Ploeg** voor de cursus uitgenodigd.

Beiden zijn auteur van de 'Fotogids van Libellenlarvenhuidjes'. Dit boek zal omstreeks mei 2012 worden uitgegeven. Naast vele goede foto's zal dit boek een nieuwe determinatietabel voor Odonata huidjes omvatten. Dit boek zal tijdens de cursus als cursusmateriaal aan alle deelnemers worden uitgereikt.

Tijdens de cursus wordt het determinatiemateriaal in de vorm van larvenhuidjes ter beschikking gesteld aan de cursisten, zodat een ieder een eigen referentie collectie kan opbouwen.

Het programma omvat naast een vaste inleiding over taxonomie, morfologie, biologie en autecologie zoveel mogelijk tijd om zelf te determineren. Door de unieke situatie van 4 begeleiders is er mogelijkheid tot maximale interactie tussen cursusleiders en cursisten. Bepaalde vragen zullen gedurende de cursus klassikaal aandacht krijgen zodat iedere cursist maximaal profiteert. Tijdens de cursus zullen enkele complexe soortgroepen extra aandacht krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan *Coenagrion puella/pulchellum* en *Sympetrum meridionale/sanguineum/striolatum*, etc. Mocht iemand nog specifieke wensen hebben voor een lastig couplet laat dat dan ruim van te voren weten.

De eerste dag (donderdag) begint om 9.30 met koffie en thee en om 10.00 uur begint het programma. 's Avonds zullen Prof Martens en Dr Lohr enkele interessante presentaties geven over hun onderzoek met Odonata. De cursus eindigt vrijdagmiddag om 16.00 uur.

De cursus vindt plaats in het Hof van Wageningen, Lawickse Allee 9, 6701 AN Wageningen.

De kosten van de cursus bedragen € 790,- per persoon. Dit is inclusief de 'Fotogids van Libellenlarvenhuidjes', 1 overnachting op een tweepersoonskamer, onbepakt koffie en thee, ontbijt (1x), lunch (2x) en avondeten met 1 consumptie(1x), maar exclusief BTW.

Je kunt je voor de cursus opgeven door onderstaand formulier volledig in te vullen en via post of mail te zenden naar onderstaand adres. Hier kun je ook terecht voor verdere informatie. Bij onvoldoende deelnemers zal de cursus niet doorgaan.

Ken je collega's of mensen in je omgeving die mogelijk geïnteresseerd zijn maar nog niet bekend met de determinatiecursussen van het team zoetwaterecologie of de macrofaunanieuwsmail niet ontvangen, zou je deze informatie dan willen doorsturen? Alvast bedankt!

Nadere mededelingen over het programma, de locatie, routebeschrijving en huishoudelijke zaken worden vier weken voor aanvang van de cursus toegezonden.

Met vriendelijke groeten,

Dorine Dekkers
Alterra, Wageningen UR,
Centrum Ecosystemen, Team Zoetwaterecologie
Postbus 47,
6700 AA Wageningen
Email: dorine.dekkers@wur.nl
Tel: 0317-485397

Opgaveformulier determinatiecursus Odonata larven 4 en 5 oktober 2012

Voornaam:

Achternaam:

Organisatie:

Straat en nummer:

Postcode:

Plaats:

Telefoon (werk):

E-mail:

Vegetariër ja/nee/anders, namelijk.....

Voorkeur kamergenoot:.....

Afmelding tot 8 weken voor aanvang van de cursus is gratis, latere afmelding gaat gepaard met betaling van reeds gemaakte kosten; bij afmelden tot 4 weken voor aanvang van de cursus wordt 10 % van het cursusgeld in rekening gebracht; afmelden tot 2 weken voor de cursus wordt 20 % van het cursusgeld in rekening gebracht; afmelden een dag voor of op de eerste dag van de cursus betekent dat het volledige cursusgeld in rekening wordt gebracht. In overleg met de organisatie is het mogelijk om een vervangende persoon te benoemen.

Fotogids Libellenlarvenhuidjes

- **Auteur:** Christophe Brochard, Dick Groenendijk, Ewoud van der Ploeg, Tim Termaat
- **Prijs:** € 42,95

**Leverbaar vanaf mei,
nu al bestellen met deze VOORINTEKENACTIE t/m 31 mei van € 49,95 voor € 42,95**

In het voorjaar vind je ze soms aan de waterkant: lege hulsjes in de vorm van een insect. Het zijn huidjes waar zojuist een libelle uit is gekropen, na een jarenlang onderwaterbestaan als larve. Die huidjes vertellen veel over het voorkomen van libellen, en daarmee over de ecologie van het gebied.

Voor het eerst verschijnt er nu een Nederlandstalige veldgids waarmee je deze huidjes op naam kunt brengen. Het eerste deel geeft achtergrondinformatie over libellen en over het verzamelen, conserveren en determineren van hun huidjes. Het tweede deel beschrijft de huidjes van de 80 meest voorkomende libellen en waterjuffers van Noordwest Europa.

- Unieke foto's van de huidjes, de larven, de volwassen libellen en hun biotoop
- Meer dan 80 soorten en compleet voor Noordwest Europa
- Heldere soortbeschrijvingen en determinatieleutel van de huidjes

ISBN: 9789050114097
Pagina's: 224
Formaat: 17 x 24
Gewicht: 750
Ledenkorting: 10 %

Waarnemingen van zeldzame soorten watermijten gevraagd

Ondergetekende is met een aantal andere mensen bezig een artikel te schrijven over nieuwe en zeldzame watermijten in Nederland. Tot nu toe zitten we op zo'n 7-8 nieuwe soorten voor Nederland, dat is al de helft van wat ik geschat heb in het Biodiversiteitsboek voor Nederland.

Naast deze nieuwe soorten willen we ook soorten opnemen die zeer zeldzaam zijn en soorten die zeldzaam zijn en waarvan de nieuwe vondsten buiten het bekende verspreidingsgebied vallen.

Voorts is er een aantal soorten waarvan het voorkomen in Nederland al langer bekend is, maar waarvan nog nooit verspreidingsgegevens zijn gepubliceerd.

Dat zijn *Hygrobates setosus* en *Mideopsis roztoczensis*.

Ook van *Hydrodroma pilosa* / *H. despiciens* zijn nog nooit aparte verspreidingskaarten gepubliceerd, maar gezien het algemene voorkomen van deze soorten laten we ze voor dit moment nog buiten beschouwing. Mocht je nog zeldzame soorten hebben waarvan je niet zeker bent, neem dan gerust contact met ons op.

Daarnaast wil ik vragen om van locaties waarvan je weet dat er minder algemene soorten voorkomen mij materiaal op te sturen in 96 % ethanol. Dit voor een DNA barcoding project van Naturalis, waarvoor ik de watermijten verzamel.

Ik zal zelf het materiaal op naam brengen.

Harry Smit (harry.smit@ncbnaturalis.nl)

Nederlands Centrum voor Biodiversiteit,
Postbus 9517,
2300 RA Leiden

Mede namens Harry Boonstra, Olaf Duijts, Rink Wiggers en Barend van Maanen

Mideopsis roztoczensis

www.fotopage-watermites.eu

Nieuw verschenen!

De Nederlandse Rivierkreeften (Astacoidea & Parastacoidea)

Met dit boekje is het voor het eerst mogelijk om alle thans in Nederland voorkomende volwassen rivierkreeften op naam te brengen. Daarnaast zijn soorten die veel in de handel circuleren en enkele soorten uit omliggende landen opgenomen. Daarmee is deze publicatie ook voor West-Europa compleet, zowel wat betreft de inheemse als de exotische soorten. Tevens zijn verspreidingskaarten van alle in Nederland waargenomen soorten opgenomen. Zie ook: <http://science.naturalis.nl/et>

Auteurs: B. Koese & M. Soes
 Omvang: 107 pagina's, 214 figuren en foto's
 ISSN: 1875-760X
 Prijs: EUR 12,50
 Te bestellen door een bericht te sturen naar: eis@ncbnaturalis.nl
 Het boekje en een factuur worden dan thuis gestuurd.

DE NEDERLANDSE RIVIERKREEFTEN

INLEIDING

Rivierkreeften behoren tot de grootste ongewervelde diersoorten van het zoete water. De grootste soorten leven in Tansanië, waar reuzen van ruim vier kilo worden bereikt (fig. 4). Daarnaast zijn er in Nederland ook de kleinere rivierkreeften te vinden, met een lengte van ongeveer een halve meter. De meeste rivierkreeften zijn voedselrijke prooi, maar de meeste worden gebruikt voor de productie van kreeftmeel en -olie. De meeste rivierkreeften zijn voedselrijke prooi, maar de meeste worden gebruikt voor de productie van kreeftmeel en -olie.

DE NEDERLANDSE RIVIERKREEFTEN

Tegenvoerlijk bewaart de Nederlandse rivierkreeften, zoals de rivierkreeft van de rivier de Rijn, zijn van oorsprong slechts één soort, hoewel zij nu in verschillende soorten in de rivier van Europa te vinden zijn. De meeste rivierkreeften die nu in Nederland leven hebben zich in een land dat oorspronkelijk een rivier was.

Figuren 1-3

1. *Aspropa gressini*, de grootste rivierkreeft ter wereld, leeft in het zuiden van Tansanië. Foto: Janis Wiering/The Mirror, Tansanië.

2. *Aspropa gressini*, de grootste rivierkreeft ter wereld, leeft in het zuiden van Tansanië. Foto: Janis Wiering/The Mirror, Tansanië.

3. *Aspropa gressini*, de grootste rivierkreeft ter wereld, leeft in het zuiden van Tansanië. Foto: Janis Wiering/The Mirror, Tansanië.

DE NEDERLANDSE RIVIERKREEFTEN

DETERMINATIEBETEL VOOR VOLWASSEN RIVIERKREEFTEN

1. Rivierkreeften wijzen langer dan palm van schaar (fig. 16-18). Antennellengte 1 met phalaxen bij 2 niet ingetrokken en gemiddeld (fig. 20) bij 9 getrokken. ... Parastacoidea of Astacoidea

2. Paar 1 homocidisch carpus met één apicalis gear (fig. 14-15). Antennule schub met beide homocidisch (fig. 19). Carpus altijd met één (nooit twee) postapicalis schub (zie ook fig. 20). Kleine variëtelijkheids- en dorsolaterale, ruwrandig, filiforme roef of ontzetting van een niet-klakkende opening op schouder, 2, vorm 1, inclusie van post 11 altijd met driehoekig uitsel (fig. 40-41). ... Astacoidea

Figuren 40-45

40-45. Ontzetting van de groepen van 40. glibbelside Amerikaanse rivierkreeft *Oronotus oronotus*, vorm 1. *Oronotus oronotus*, vorm 2. *Oronotus oronotus*, vorm 3. *Oronotus oronotus*, vorm 4. *Oronotus oronotus*, vorm 5. *Oronotus oronotus*, vorm 6.

DETERMINATIEBETEL VOOR VOLWASSEN RIVIERKREEFTEN

1. Rivierkreeften wijzen langer dan palm van schaar (fig. 16-18). Antennellengte 1 met phalaxen bij 2 niet ingetrokken en gemiddeld (fig. 20) bij 9 getrokken. ... Parastacoidea of Astacoidea

2. Paar 1 homocidisch carpus met één apicalis gear (fig. 14-15). Antennule schub met beide homocidisch (fig. 19). Carpus altijd met één (nooit twee) postapicalis schub (zie ook fig. 20). Kleine variëtelijkheids- en dorsolaterale, ruwrandig, filiforme roef of ontzetting van een niet-klakkende opening op schouder, 2, vorm 1, inclusie van post 11 altijd met driehoekig uitsel (fig. 40-41). ... Astacoidea

Figuren 46-50

46-50. Rivierkreeften van de groepen van 46. *Oronotus oronotus*, vorm 1. *Oronotus oronotus*, vorm 2. *Oronotus oronotus*, vorm 3. *Oronotus oronotus*, vorm 4. *Oronotus oronotus*, vorm 5.

ENTOMOLOGISCH TABELLEN 6 - 2014

Figuren 141-145

141-145. Schaar bevestiging. 141. *Oronotus oronotus*, vorm 1. 142. *Oronotus oronotus*, vorm 2. 143. *Oronotus oronotus*, vorm 3. 144. *Oronotus oronotus*, vorm 4. 145. *Oronotus oronotus*, vorm 5.

ENTOMOLOGISCH TABELLEN 6 - 2014

Figuren 146-149

146-149. Waarnemingen van de glibbelside Amerikaanse rivierkreeft *Oronotus oronotus* in Nederland. 146. *Oronotus oronotus*, vorm 1. 147. *Oronotus oronotus*, vorm 2. 148. *Oronotus oronotus*, vorm 3. 149. *Oronotus oronotus*, vorm 4.

ENTOMOLOGISCH TABELLEN 6 - 2014

Figuren 150-153

150-153. Waarnemingen van de glibbelside Amerikaanse rivierkreeft *Oronotus oronotus* in Nederland. 150. *Oronotus oronotus*, vorm 1. 151. *Oronotus oronotus*, vorm 2. 152. *Oronotus oronotus*, vorm 3. 153. *Oronotus oronotus*, vorm 4.

Stel je voor

“Ik ben Eelke Schoppers en sinds 1 maart 2012 werkzaam als hydrobiologisch analist bij het Waterschap Groot Salland.

Voor deze baan ben ik werkzaam geweest als ecologisch adviseur bij een adviesbureau.

Ik heb vrij weinig ervaring in het determineren van macrofauna.

Dus een grote uitdaging voor mij.

Wel heb ik ervaring met het determineren van andere soortgroepen, foto's hiervan zijn te bekijken op mijn website: www.naturepix.nl”

Met vriendelijke groet,

Eelke Schoppers

hydrobiologisch analist

Te bestellen bij www.vermandel.com :

The Mayflies of Europe

Bauernfeind, E. & T. Soldán. 2012.

The present handbook is designed to provide for the first time an up-to-date standard work for Ephemeroptera identification, including last instar larvae (nymphs), subimago (dun), male and female imagines.

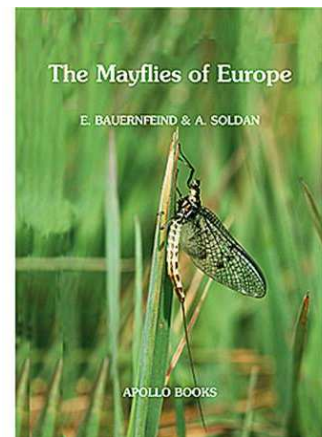
Recent changes in nomenclature are discussed in detail as well as gaps in current knowledge and probable pitfalls concerning the reliable identification of all taxa known so far from the region.

Keys are provided for genera and introductory chapters characterize every family and genus. Species accounts follow a common format

providing a synonymy, characters for identification (including literature references), remarks (on type material, variation, confusing or extralimital species) and short information on biology and distribution pattern. Male genitalia are illustrated by micrographs and line drawings, REM photographs of the egg chorionic structure are provided for genera and selected species.

Habitus of larvae and imagines are for most genera illustrated by colour photographs. The geographical area covered is Europe including the European part of Russia, the mediterranean islands and North Africa. Short additional information is provided for adjacent parts of the western Palaearctic Region. A comprehensive index, check-list and distribution catalogue (following the widely adopted concept of Illies' Limnofauna Europaeae) allow for quick information on all species recorded so far from Europe.

Contents: Abstract; Introduction; Key to the European genera (larvae); Key to the European genera (imagines); Check-list; Systematic treatment (family, genus, species); Distribution catalogue; Colour plates; Illustrations of male genitalia (b/w photographs or line drawings as available); Illustrations of eggs (REM-photographs); References; Index.

781 pages. Numerous colour photos and black and white illustrations. Hardback € 138,=

Einde macrofaunanieuwsbrief 103